

Władysław Piwowski

Biuletyn socjologii religii

Collectanea Theologica 45/2, 165-168

1975

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

BIULETYN SOCJOLOGII RELIGII**KRYZYS RELIGIJNY MŁODZIEŻY**

Krystyna Dziedzic, *Kryzys religijny młodzieży. Studium na podstawie badań przeprowadzonych w dwanaście lat po pierwszej Komunii św. w parafii Matki Bożej z Lourdes w Warszawie*, Warszawa 1973 (praca magisterska; maszynopis w arch. ATK).

Celem pracy Krystyny Dziedzic było ukazanie procesu kryzysu religijnego w oparciu o badania empiryczne przeprowadzone wśród młodzieży warszawskiej parafii Matki Bożej z Lourdes. Próbę systematyczną objęta badaniem ankietowym sporządzono przeprowadzając losowanie wśród młodzieży, która w 1959 roku przystąpiła do pierwszej Komunii św. w liczbie 257 osób, wybierając co 5-tą osobę według kolejności w parafialnej księdze komunijnej. W ten sposób otrzymano dobór systematyczny liczący 52 osoby. Ostatecznie przebadano 50 osób w tym 25 dziewcząt i 25 chłopców. Właściwe badania przeprowadzono w dniach od 28 marca do 8 września 1972 r. przy zastosowaniu wywiadu z kwestionariuszem o 46 pytaniach.

Uzyskany w wyniku badań materiał empiryczny, chociaż ze względu na niedużą próbę nie jest reprezentatywny dla ogółu młodzieży polskiej i wymaga odpowiedniej weryfikacji w innych środowiskach wielkomiejskich, pozwala jednak na uchwycenie ważniejszych czynników kształtujących postawę jednostki wobec religii.

Uzyskane odpowiedzi na pytania kwestionariusza wskazują, że młodzież uświadamia sobie istnienie w jej życiu złożonego procesu kryzysu religijnego.

Wśród wymienionych trudności religijnych na pierwsze miejsce wysuwa się zagadnienie istnienia Boga, a następnie inne trudności natury intelektualnej. Trudności wolitywnych jest mniej. Często respondenci jako przyczynę powstania kryzysu religijnego lub też jako krytykowany element światopoglądu religijnego podawali praktyki religijne, a zwłaszcza spowiedź. Miało to prawdopodobnie związek z trudnościami moralnymi przeżywanymi w okresie młodości. Równocześnie rozwijający się w tym czasie krytycyzm młodzieńczy powodował, że badana młodzież poddawała krytyce księży.

W badanej grupie kryzys religijny najsilniej wystąpił u tych respondentów, których rodzice byli niewierzący i niepraktykujący, bądź też zróżnicowani religijnie. Wśród respondentów pochodzących z rodzin niewierzących i niepraktykujących nie było wypadku, aby nie wystąpił kryzys religijny. W przeprowadzonych badaniach autorka ani razu nie zetknęła się z przypad-

* Biuletyn socjologii religii redaguje Zakład Socjologii Religii KUL pod kierunkiem ks. Władysława Piwońskiego. Niniejszy biuletyn przygotował ks. Florian Pełka SJ, Lublin.

kiem, aby u kogoś pochodzącego z rodziny religijnie obojętnej czy wręcz niewierzącej i niepraktykującej kryzys religijny przyniósł w rezultacie pogłębienie religijności. Ponadto stwierdzono, że u respondentów z rodzin o słabym zaangażowaniu religijnym trudności religijne pojawiają się wcześniej i trwają dłużej. Są one najczęściej związane z zaniedbaniem udziału w katechizacji i zaprzestaniem praktyk religijnych, szczególnie spowiedzi. W takich wypadkach kryzys religijny prowadzi najczęściej do zubożenia religijnego (u 17 respondentów) lub nawet do odejścia od wiary (w 4 przypadkach).

Siedmiu badanych podało jako wynik kryzysu stabilizację we wierze. Podobnie jak rodzina, również środowisko najbliższych kolegów, jeżeli jest złożone z ludzi niewierzących, wywiera zdecydowanie negatywny wpływ na postawę religijną młodzieży. Pozwala to wysunąć hipotezę, że kryzys religijny u młodzieży łączy się ze stosunkiem do religii środowiska rodzinnego lub koleżeńkiego.

Identyczne pytania jak młodzieży z parafii Matki Bożej z Lourdes w Warszawie postawiono również młodzieży w parafii św. Jana Kantego na Żoliborzu i w parafii św. Andrzeja Boboli na Mokotowie w Warszawie oraz młodzieży w parafii N. Maryi Panny przy ul. Lipowej w Białymstoku. Badania w tych wszystkich parafiach były tą samą metodą. Również wielkość grupy wszędzie wynosiła 50 osób.

Z wypowiedzi ankietowych wynika, że kryzys religijny dotknął około 60% grupy badanej młodzieży z parafii Matki Bożej z Lourdes na Pradze w Warszawie. Największy odsetek stanowią wierzący ale praktykujący nieregularnie (44%), z przewagą kobiet nad mężczyznami, co być może wiąże się z licznymi obowiązkami ciążącymi na młodych mężatkach, a niejednokrotnie już i matkach.

Równocześnie odnotowano stosunkowo niski procent (14%) osób wierzących i praktykujących regularnie, jak również bardzo niski odsetek niewierzących i niepraktykujących. 10% respondentów zadeklarowało się jako niewierzący, ale przywiązani do tradycji religijnej. Stosunkowo najlicniejszą grupę stanowią wierzący, ale praktykujący nieregularnie (44%) i wierzący, ale niepraktykujący (28%).

Jak wynika z przeprowadzonych badań uczestnictwo w niedzielnej Mszy św. przez większość respondentów jest zaniedbywane. Na 50 badanych osób aż 29 podało, że w ciągu ostatniego miesiąca przed badaniem nie było na Mszy św., przy czym w badanej grupie częściej brała udział we Mszy św. młodzież męska. Tylko 12 osób na 50 respondentów podało, że w ciągu ostatniego roku było u spowiedzi i Komunii św., niekiedy była to spowiedź i Komunia św. przedślubna. 15 osób podało, że ostatni raz u spowiedzi byli 5—9 lat temu, to znaczy, że przestali spowiadać się z chwilą pojawienia się trudności religijnych, przy czym większość w tej grupie stanowią mężczyźni.

Zaledwie połowa respondentów wierzy w bóstwo Jezusa Chrystusa. Pozostali wierzą w Jezusa historycznego, którego uważają za niezwykłego człowieka. Nie łączą osoby Jezusa z Nazaretu z Jezusem eucharystycznym. Jedenaście osób, w tym 3 mężczyzn i 8 kobiet, wątpi w samo istnienie Jezusa Chrystusa jako człowieka. Były to osoby z wykształceniem podstawowym. Choć 86% respondentów określiło siebie jako wierzących, to zaledwie 14% uważa istnienie życia pozagrobowego za całkiem pewne, 28% zaś (głównie mężczyźni) odrzuca istnienie życia po śmierci jako wręcz niemożliwe, 8% respondentów uznaje istnienie szatana jako całkiem pewne, 50% absolutnie odrzuca jego istnienie. 24% respondentów uznaje istnienie grzechu pierwotnego za całkiem pewne.

Dużą chwiejność w poglądach młodzieży wykazały też badania w zakresie moralności. Młodzież męska w większym stopniu aniżeli żeńska nie potrafi prawd moralnych wiązać z osobistym życiem w celu osiągnięcia zbawienia. W znacznie większym stopniu aniżeli u innych wrażliwość na nie-

sienie pomocy innym ludziom w potrzebie wykazała młodzież z wykształceniem humanistycznym (zwłaszcza mężczyźni).

Warto wreszcie zwrócić uwagę, że wykonane badania potwierdziły dotychczasowe opinie, że ani rodzice, ani osoby duchowne nie są dostatecznymi autorytetami dla młodzieży w rozstrzyganiu przez nią trudności religijnych. Wprawdzie wśród 50 respondentów 19 osób odpowiedziało twierdząco na pytanie, czy w chwilach trudności lub niepokoju zwracali się do kogoś o radę. Tylko jednak w dwóch wypadkach byli to rodzice, w 6 — ksiądz, w 3 — rodzeństwo, a w aż 16 — koledzy i dwa razy inne osoby. Najczęściej więc respondenci próbowali rozwiązywać swoje religijne trudności w grupie koleżeńskej, która wywiera znaczny wpływ na kształtowanie się poglądów religijnych młodzieży.

oprac. ks. Henryk Szareyko, Warszawa

Zeszyty Misjologiczne

Akademia Teologii Katolickiej rozpoczęła w r. 1974 wydawanie *Zeszytów Misjologicznych*. Ukazał się tom I składający się z trzech części (trzy osobne zeszyty — łącznie 732 stron, cena 120,— zł).

Pierwsza i druga część podają materiały z kolejnych sympozjów misyjnych zorganizowanych przez uczelnię w r. 1971 i 1972.

Pierwsze sympozjum zajęło się przede wszystkim ogólną problematyką dzieła misyjnego (trzy działy: *Podstawowe problemy współczesnego dzieła misyjnego*; *Źródła działalności misyjnej Kościoła*; *Inne problemy, a zwłaszcza Polska a kraje Trzeciego Świata*).

Drugie sympozjum dotyczyło w pierwszym rzędzie zagadnień współczesnego Kościoła w Afryce (trzy działy: *Dzieło misyjne w ogólności*; *Kościół w Afryce i jego współczesne problemy*; *Spotkania z misjonarzami*).

Część trzecia publikacji zawiera trzy większe opracowania: *Bilans misyjny soboru*; *Misje w poszukiwaniu swej istoty*; *Szczep Achewa — jego życie, zwyczaje i obyczaje* (na podstawie osobistych spostrzeżeń i badań misjonarza w Malawi).

Zamówienia należy kierować na adres: Dział Administracyjno-Gospodarczy ATK, 01-653 Warszawa, ul. De-wajtis 3.